

До питання визначення вартості історичних автомобілів як культурних цінностей

Сергій Платовський

судовий експерт лабораторії психологічних, мистецтвознавчих та інших видів досліджень, Одеський науково-дослідний інститут судових експертиз Мін'юсту України,
ORCID: <https://orcid.org/0009-0006-1957-4946>,
e-mail: serhiorosso2@gmail.com

Висвітлено деякі проблемні питання визначення вартості історичних автомобілів як культурних цінностей

Ключові слова: історичний автомобіль; культурна спадщина; культурні цінності; визначення вартості культурних цінностей.

On Determining the Value of Historical Cars as Cultural Properties

Serhij Platovskij

The paper highlights certain challenges in assessing the value of historical cars as cultural properties.

Keywords: historical car; cultural heritage; cultural properties; determining cultural property value.

Судові мистецтвознавчі дослідження автомобілів, які становлять культурну цінність, іще не набули в Україні системного характеру. Деякі аспекти цієї проблеми до сьогодні потребують розв'язання навіть на законодавчому рівні. Власне, саме визначення «історичний автомобіль» (антикварний автомобіль, або ретро-автомобіль) ще не знайшло свого відображення в законодавчій базі, інструкціях і методиках експертів-мистецтвознавців, не кажучи вже про алгоритми й рекомендації проведення таких досліджень [1].

Через певні прогалини у цьому напрямі мистецтвознавчих досліджень експертиза предметів техніки, зокре-

ма історичних автомобілів, доволі часто стає своєрідним викликом для експерта. Цьому додатково сприяють такі чинники: обмеження компетенції — зазвичай такі дослідження потребують залучення експертів з певною технічною кваліфікацією, обізнаністю із базою джерел з історії техніки, специфічних методів дослідження, які в кожному окремому випадку можуть різнитися.

У контексті досліджень історичних колісних транспортних засобів щодо того, чи вважати їх культурними цінностями, важливе значення має використання нормативних документів Міжнародної федерації історичних транспортних засобів (англ. FIVA),

особливо Технічного кодексу (на разі діє Кодекс 2020 р.) [2—5].

Найважливіший етап у дослідженні історичного автомобіля — його ідентифікація, яку виконують шляхом залучення експертів-автотехніків і/або експертів-автотоварознавців. На підставі дослідження експертів названих профілів експерт-мистецтвознавець отримує можливість здійснити атрибуцію об'єкта дослідження. У деяких випадках на цьому етапі дослідження буде доречним експертний запит до органів слідства або до замовника про провенанс об'єкта дослідження [6].

Із цією метою необхідно дослідити історичний контекст виготовлення, стан збереження автомобіля та кількість виготовлених одиниць. Наприклад, особливої уваги експерта потребують моделі європейського автопрому, які належать до часів Другої світової війни або більш раннього періоду. Необхідно звертати увагу на історію виробничих потужностей (наприклад, значну кількість німецьких підприємств знищено в роки війни), кількість виготовлених автомобілів, історію торгівлі ними, наявність у музеях відомих зразків тощо.

Важливим етапом дослідження є ретельне вивчення антикварного ринку історичних автомобілів. Воно є доцільним навіть у тих випадках, коли замовник не ставить питань про визначення вартості об'єкта дослідження. Деякі зразки можуть бути рідкісними й мати суттєву вартість під час продажу на аукціонах. У деяких випадках саме цінність предмета на анти-

кварному ринку дає змогу зарахувати його до культурних цінностей [7, 8].

У визначенні вартості історичних автомобілів передусім доцільно спиратися на загальну теорію оцінки майна, яка передбачає три можливі підходи до оцінки його вартості: витратний, порівняльний і прибутковий. У міжнародних стандартах, а також національних нормативних документах України, під час оцінювання рухомих культурних цінностей рекомендовано користуватися двома підходами — витратним і порівняльним [9, с. 41].

Серед доцільних методів оцінки за витратного підходу можна обрати метод переносу вартості витрат — своєрідна подорож у часі. Водночас за даними історичних джерел визначають ціну об'єкта дослідження на час його створення, а потім — його вартість, перераховану у відповідні ціни на дату дослідження [9, с. 41].

У цьому контексті, на нашу думку, отримані результати доцільно порівнювати із середнім естимейтом аналогів об'єкта дослідження.

Ми також вважаємо надзвичайно слушною думку одного з провідних спеціалістів з оцінки культурних цінностей Б. Платонова, який підкреслює: *«В обігу культурних цінностей фізичний, функціональний і економічний зноси можуть проявляти вплив зовсім не таким чином, як в оцінці для інших цілей, навіть для одного і того самого майна. Наприклад, оцінювачем колісних транспортних засобів вартість старих автомобілів, що вичерпали*

свої ресурси, буде визначена нульовою. І навпаки, оцінювачем предметів колекціонування автомобілі, зроблені на початку ери автомобілебудування, такі, що давно вже вичерпали свої й фізичний, і функціональний, і економічний ресурси, і перейшли в розряд предметів колекціонування, можуть бути визначені позахмарні вартості, яким можуть «позаздрити» їхні сучасні найдорожчі побратими» [10, с. 169].

Порівняльний підхід базується на ідеї вивчення продажів на відкритому ринку речей, аналогічних об'єкту оцінки.

За Б. Платоновим, «для складання кваліфікованої думки про предмет, практикуючий оцінювач зобов'язаний цікавитися цифрами варто-

стей, що фігурують на будь-якому з описаних вище ринків», маючи на увазі антикварні («блошині»), предметні ринки колекціонерів і торги дорогих аукціонів і галерей [10, с. 194].

Під час застосування порівняльного підходу також вважають, що всі об'єкти оцінки є автентичними.

Серед найбільш популярних автомобільних аукціонів, які публікують інформацію про продажі історичних автомобілів, зазначимо такі: *Manheim, Copart, IAAI, Bring a Trailer, Car & Classic, The Branson auction, Barn finds, E&R Classics, Classic driver.*

На нашу думку, для визначення вартості історичного автомобіля в межах порівняльного підходу доцільним є застосування методу прямого порівняння.

Перелік джерел посилання

1. Про вивезення, ввезення та повернення культурних цінностей : Закон України від 21.09.1999 р. № 1068-XIV (зі змін. та допов.). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1068-14#Text> (дата звернення: 10.09.2024).
2. Міжнародні стандарти оцінки. 8-ме вид. (2007). Київ, 2008. 403 с.
3. Red Book Global Standards / RICS. URL: <https://www.rics.org/profession-standards/rics-standards-and-guidance/sector-standards/valuation-standards/red-book/red-book-global> (дата звернення: 10.09.2024).
4. The Turin Charter Fédération Internationale des Véhicules Anciens / FIVA. URL: <https://fiva.org/download/charter-of-turin-english-version/> (дата звернення: 10.09.2024).
5. FIVA International Technical Code 2020 / FIVA. URL: https://fiva.org/wp-content/uploads/2022/05/FIVA.Ref_.TC03.2020.Tech_.Code_.Fin_.Copy_.V2.pdf (дата звернення: 10.09.2024).
6. Бітаєв В. А., Шульгіна В. Д., Шман С. Ю. Методичні засади експертного дослідження культурних цінностей : навч.-метод. посіб. Київ, 2010. 128 с. URL: http://library.nakkkim.edu.ua:8080/libdoc/knugu/knygy2/mystectvoznavci/bitayev_metod_zasady.pdf (дата звернення: 10.09.2024).
7. Antique Automobile Club of America. Vehicle classification. URL: https://aaaca.org/wp-content/uploads/2023/05/2023_Vehicle_Classification.pdf (дата звернення: 10.09.2024).

8. Калашникова О. Л. Ідентифікація та вартісна оцінка культурних цінностей : навч. посіб. Київ, 2006. 287 с. URL: <http://biblio.umsf.dp.ua/jspui/bitstream/123456789/2322/1/%D0%86%D0%B4%D0%B5%D0%BD%D1%82%D0%B8%D1%84%D1%96%D0%BA%D0%B0%D1%86%D1%96%D1%8F%20%D1%82%D0%B0%20%D0%B2%D0%B0%D1%80%D1%82%D1%96%D1%81%D0%BD%D0%B0%20%D0%BE%D1%86%D1%96%D0%BD%D0%BA%D0%B0%20%D0%BA%D1%83%D0%BB%D1%8C%D1%82%D1%83%D1%80%D0%BD%D0%B8%D1%85%20%D1%86%D1%96%D0%BD%D0%BD%D0%BE%D1%81%D1%82%D0%B5%D0%B9.pdf> (дата звернення: 10.09.2024).
9. Дмитренко А. А. Методики оціночної експертизи культурних цінностей : метод. рек. для здобув. вищ. освіти спец. 027 Музеєзнавство, пам'яткознавство. Луцьк, 2024. 157 с. URL: https://evnuir.vnu.edu.ua/bitstream/123456789/24327/1/dmytrenko_MOE_2024.pdf (дата звернення: 10.09.2024).
10. Платонов Б. О. Основи оціночної діяльності : підручник. Київ, 2013. 227 с. URL: http://www.afo.com.ua/doc/Boris_Platonov_Fundamentals_of_evaluation_activity.pdf (дата звернення: 10.09.2024).